

III.

(Drugi akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

ODLUKA NADZORNOG TIJELA EFTA-e

br. 464/13/COL

od 27. studenoga 2013.

o 91. izmjeni postupovnih i materijalnih pravila u području državnih potpora uvođenjem novog poglavlja o primjeni pravila o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize počevši od 1. prosinca 2013. („Smjernice o bankarstvu iz 2013.”)

NADZORNO TIJELO EFTA-e („TIJELO”),

uzimajući u obzir članak 5. stavak 2. točku (b) Sporazuma o nadzoru i sudu,

budući da:

Tijelo smatra nužnim izdavanje Smjernica o pravilima o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize.

Europska komisija donijela je u srpnju 2013. Komunikaciju o primjeni pravila o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize počevši od 1. kolovoza 2013. („Komunikacija o bankarstvu iz 2013.”) ⁽¹⁾.

Ta komunikacija značajna je i za Europski gospodarski prostor.

Jedinstvenu primjenu pravila o državnim potporama treba osigurati diljem Europskog gospodarskog prostora u skladu s ciljem homogenosti uspostavljenim u članku 1. Sporazuma o EGP-u.

U skladu s točkom II. pod naslovom „OPĆENITO” na stranici 11. Priloga XV. Sporazumu o EGP-u, Tijelo, nakon savjetovanja s Komisijom, mora donijeti akte koji odgovaraju onima koje je donijela Europska komisija.

Tijelo se o tom predmetu savjetovalo s Europskom komisijom 14. kolovoza 2013. i s državama članicama dopisima od 14. studenoga 2013.,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Smjernice o državnim potporama izmjenjuju se uvođenjem novog poglavlja o primjeni pravila o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize počevši od 1. prosinca 2013. („Smjernice o bankarstvu iz 2013.”).

Novo poglavlje utvrđeno je u Prilogu ovoj Odluci.

⁽¹⁾ SL C 216, 30.7.2013., str. 1.

Članak 2.

Vjerodostojna je samo verzija ove Odluke na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Bruxellesu 27. studenoga 2013.

Za Nadzorno tijelo EFTA-e

Oda Helen SLETNES

Predsjednica

Sverrir Haukur GUNNLAUGSSON

Član Kolegija

PRILOG

DIO VIII. – PRIVREMENA PRAVILA U POGLEDU FINACIJSKE KRIZE

Smjernice o primjeni pravila o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize počevši od 1. prosinca 2013. („Smjernice o bankarstvu iz 2013.”) ⁽¹⁾

1. UVOD

- (1) Od početka financijske krize Nadzorno tijelo EFTA-e („Tijelo”) donijelo je pet skupina smjernica o državnim potporama („Smjernice o kriznim situacijama”) te smjernice o produljenju za 2011. i 2012. ⁽²⁾. U njima se donose detaljne smjernice o kriterijima za usklađenost državnih potpora unutar Europskoga gospodarskog prostora („EGP”) sukladno članku 61. stavku 3. točki (b) Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru („Sporazum o EGP-u”) za financijski sektor tijekom financijske krize.
- (2) Smjericama o kriznim situacijama donosi se sveobuhvatan okvir za koordinirano djelovanje za potporu financijskom sektoru kako bi se osigurala financijska stabilnost i istodobno smanjilo narušavanje tržišnog natjecanja između banaka i država EGP-a. U njima su jasno navedeni uvjeti za pristup državnim potporama i zahtjevi koje je potrebno osigurati kako bi ta potpora bila u skladu s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u u pogledu načela o njime utvrđenim državnim potporama. S pomoću Smjernica o kriznim situacijama pravila o državnim potporama kojima je uređena javna pomoć financijskom sektoru po potrebi se redovito ažuriraju kako bi se prilagodila razvoju krize. Nedavni događaji zahtijevaju daljnju nadopunu Smjernica o kriznim situacijama.

Pravna osnova

- (3) Smjernice o kriznim situacijama, kao i sve pojedinačne odluke o mjerama i programima potpore koji spadaju u područje primjene tih Smjernica, donesene su na temelju članka 61. stavka 3. točke (b) Sporazuma o EGP-u, kojim se iznimno dopušta korištenje potporom u cilju rješavanja ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu države EFTA-e.
- (4) Od početka krize poduzete su značajne radnje namijenjene rješavanju teškoća u financijskom sektoru. Zbog razvoja krize potrebna je prilagodba nekih odredaba okvira za državne potpore namijenjenoga spašavanju i restrukturiranju poduzeća u poteškoćama, a istodobno u iznimnim slučajevima nije isključena mogućnost pristupa znatnoj javnoj potpori. Bez obzira na iznimno raspoređivanje fiskalnih i monetarnih sredstava koja su pomogla u izbjegavanju daljnjeg pogoršanja krize, gospodarski je oporavak u cijelom EGP-u i dalje vrlo krhak i neujednačen. U nekim su državama EGP-a financijski sektori suočeni s dodatnim izazovima u pristupu financiranju na određeno vrijeme i kvaliteti aktive što proizlazi iz gospodarske recesije i javnog ili privatnog razduživanja. Pritisak na financijskim tržištima i rizik od širega negativnog učinka prelijevanja i dalje su prisutni.

⁽¹⁾ Te Smjernice odgovaraju Komunikaciji Europske komisije o primjeni pravila o državnim potporama za poticajne mjere u korist banaka u kontekstu financijske krize počevši od 1. kolovoza 2013. („Komunikacija o bankarstvu iz 2013.”) (SL C 216, 30.7.2013., str. 1.).

⁽²⁾ Smjernice o primjeni i tumačenju članaka 61. i 62. Sporazuma o EGP-u te članka 1. Protokola 3 uz Sporazum o nadzoru i sudu („Smjernice o državnim potporama”) koje je donijelo i izdalo Tijelo 19. siječnja 1994. i koje su objavljene u *Službenom listu Europske unije* (dalje u tekstu „SL”) (SL L 231, 3.9.1994., str. 1. te Dodatak o EGP-u br. 32, 3.9.1994., str. 1.). Smjernice su posljednji put izmijenjene 23. listopada 2013. Ažurirana verzija Smjernica o državnim potporama objavljena je na web-mjestu Tijela na: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>. U dijelu VIII. Smjernica o državnim potporama utvrđena su privremena pravila u pogledu financijske krize u sljedećoj skupini Smjernica o kriznim situacijama:

1. primjena pravila o državnim potporama na mjere povezane s financijskim institucijama („Smjernice o bankarstvu”) (SL L 17, 20.1.2011., str. 1. i Dodatak o EGP-u br. 3, 20.1.2011., str. 1.);
2. rekapitalizacija financijskih institucija u trenutačnoj financijskoj krizi („Smjernice o rekapitalizaciji”) (SL L 17, 20.1.2011., str. 1. i Dodatak o EGP-u br. 3, 20.1.2011., str. 1.);
3. privremeni okvir za mjere državnih potpora za poticanje pristupa financijama u trenutačnoj financijskoj i gospodarskoj krizi („Privremene okvirne smjernice”) (SL L 17, 20.1.2011., str. 1. i Dodatak o EGP-u br. 3, 20.1.2011., str. 1.);
4. postupanje s imovinom umanjene vrijednosti u bankarskom sektoru EGP-a („Smjernice o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti”) (SL L 23, 27.1.2011., str. 31. i Dodatak o EGP-u br. 4, 27.1.2011., str. 1.);
5. povratak održivosti i procjena mjera restrukturiranja financijskog sektora u trenutačnoj krizi prema pravilima o državnim potporama („Smjernice o restrukturiranju”) (SL L 282, 24.10.2013., str. 72. i Dodatak o EGP-u br. 58, 24.10.2013., str. 1.). Smjernice o financijskoj krizi potom su dvaput produljene, u 2011. („Smjernice o produljenju iz 2011.”) (SL L 332, 15.12.2011., str. 20. i Dodatak o EGP-u br. 67, 15.12.2011., str. 7.) te u 2012. („Smjernice o produljenju iz 2012.”) (SL L 282, 24.10.2013., str. 72. i Dodatak o EGP-u br. 58, 24.10.2013., str. 1.).

- (5) Stalne napetosti na tržištima državnog duga snažno ilustriraju daljnju nestalnost financijskih tržišta. Visoka razina povezanosti i međuovisnosti unutar financijskog sektora u EGP-u i dalje izaziva zabrinutost zbog zaraze tržišta. Velika nestalnost financijskih tržišta i neizvjesnost u gospodarskim izgledima te povezani trajni rizik od ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu država EFTA-e opravdavaju održavanje sigurnosne mreže u obliku mogućnosti da države EFTA-e odobre poticajne mjere povezane s krizom na temelju članka 61. stavka 3. točke (b) Sporazuma o EGP-u u pogledu financijskog sektora.
- (6) U tim okolnostima trajnog pritiska na financijskim tržištima i s obzirom na rizik od šireg negativnog učinka prelijevanja, Tijelo smatra da su zahtjevi za primjenu članka 61. stavka 3. točke (b) Sporazuma o EGP-u u odnosu na državne potpore u financijskom sektoru i dalje ispunjeni. Međutim, primjena tog izuzeća moguća je samo dok postoji i krizna situacija koja uzrokuje zaista iznimne okolnosti u kojima je cjelokupna financijska stabilnost u opasnosti.

Financijska stabilnost kao glavni cilj

- (7) Kao odgovor na financijsku krizu i u skladu sa *Smjernicama o kriznim situacijama*, glavni je cilj Tijela financijska stabilnost, uz istodobno osiguravanje da državne potpore i narušavanje tržišnog natjecanja između banaka i diljem država EGP-a ostanu na minimalnoj razini. Financijska stabilnost podrazumijeva potrebu za sprječavanjem velikih negativnih učinaka prelijevanja na ostatak bankarskog sustava koji bi mogli proizaći iz propadanja kreditne institucije, kao i potrebu za osiguravanjem da bankarski sustav u cjelini nastavi na odgovarajući način kreditirati realno gospodarstvo. Financijska stabilnost na temelju ovih Smjernica i dalje je od središnje važnosti za Tijelo pri procjeni državnih potpora financijskom sektoru. Tijelo provodi svoju procjenu uzimajući u obzir razvoj krize iz akutnog problema na razini sustava u temeljne gospodarske poteškoće u dijelovima EGP-a s razmjerno visokim rizikom od rascjepkanosti tržišta EGP-a.
- (8) Glavni cilj ne odražava se samo u mogućnosti da banke u poteškoćama po potrebi imaju pristup državnim potporama za financijsku stabilnost, već i u načinu procjenjivanja planova restrukturiranja. S obzirom na to, potrebno je naglasiti kako financijsku stabilnost nije moguće osigurati bez zdravog financijskog sektora. Stoga je planove za povećanje kapitala potrebno procijeniti u uskoj suradnji s nadležnim nadzornim tijelom radi osiguravanja ponovnog postizanja održivosti u razumnom roku te na čvrstim i trajnim osnovama; u suprotnom instituciju koja propada treba propisno postupno zatvoriti.
- (9) Pri primjeni pravila o državnim potporama na pojedine slučajeve Tijelo ipak vodi računa o makroekonomskom okruženju koje utječe i na održivost banaka i na potrebu da realno gospodarstvo države EFTA-e i dalje ima pristup kreditima zdravih banaka. Tijelo će u svojoj procjeni planova restrukturiranja banaka i dalje voditi računa o specifičnostima svake pojedine institucije i države EFTA-e: posebno će provesti proporcionalnu procjenu dugoročne održivosti banaka kada potreba za državnim potporama proizlazi iz krize državnih dugova, a nije posljedica prekomjernog preuzimanja rizika ⁽³⁾ te će u svojoj procjeni izraziti potrebu za održavanjem ujednačenih uvjeta nadmetanja diljem EGP-a, posebno s obzirom na razvoj podjele obveza u EGP-u.
- (10) Osim toga, kada je potrebno restrukturirati velike dijelove financijskog sektora države EFTA-e, Tijelo nastoji primijeniti koordiniran pristup u svojoj procjeni planova restrukturiranja pojedinih banaka kako bi osiguralo djelovanje na razini sustava. Tijelo je taj pristup primijenilo za one države EFTA-e koje se nalaze u programu gospodarske prilagodbe. Tijelo bi time moralo posebno uzeti u obzir ukupne učinke restrukturiranja pojedinih institucija na razini sektora (primjerice u odnosu na strukturu tržišta) i na gospodarstvo u cjelini, osobito u pogledu primjerenog kreditiranja realnog gospodarstva na čvrstim i održivim osnovama.
- (11) Nadalje, u svojoj procjeni podjele obveza i mjera za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja, Tijelo procjenjuje izvedivost predloženih mjera, uključujući smanjenje investicija i njihov učinak na strukturu tržišta i ulazne barijere. Istodobno, Tijelo mora osigurati da su rješenja smišljena u određenom slučaju ili državi EFTA-e usklađena u cilju sprječavanja većih asimetrija u državama EGP-a koje bi mogle dodatno rascjepkati tržište EGP-a i izazvati financijsku nestabilnost te time spriječiti oporavak unutar EGP-a.

⁽³⁾ Vidjeti Smjernice o produljenju iz 2011., točka 14.

Razvoj regulatornog okvira i potreba za revizijom Smjernica o kriznim situacijama

- (12) Europska unija poduzela je od početka krize niz institucijskih i regulatornih promjena usmjerenih na jačanje otpornosti financijskog sektora i uspješnije sprječavanje bankarskih kriza, upravljanje njima i njihovo rješavanje. Europsko vijeće pristalo je poduzeti daljnje inicijative kako bi Ekonomsku i monetarnu uniju postavilo na čvršće uporište stvaranjem bankarske unije, počevši od jedinstvenoga nadzornog mehanizma (SSM) i jedinstvenog mehanizma rješavanja za kreditne institucije s poslovnim nastanom u državi članici EU-a koja sudjeluje u SSM-u. Države članice EU-a isto su tako odlučile pokrenuti stabilizacijski mehanizam kojim se članicama i njihovim bankama u slučaju potrebe mogu osigurati financijska sredstva. U vrijeme donošenja ovih Smjernica nije donesena odluka o mogućem uključivanju država EFTA-e koje su članice EGP-a u inicijative za uspostavu bankarske unije ⁽⁴⁾.
- (13) Te mjere neminovno podrazumijevaju određen stupanj postupnog uvođenja, primjerice kako bi se omogućilo da propisi stupe na snagu ili da se formiraju fondovi za rješavanje. Neke od njih i dalje su ograničene na europodručje. U međuvremenu su sve veće razlike u gospodarskom oporavku u cijelom EGP-u, potreba za smanjenjem i konsolidacijom javnog i privatnog duga te osjetljivi segmenti financijskog sektora doveli do trajne napetosti na financijskim tržištima te rascjepkanosti uz sve veće poremećaje na tržištu EGP-a. Stoga bi integritet tržišta EGP-a morao biti dodatno zaštićen i uz pomoć pojačanog sustava državnih potpora. Prilagodбом Smjernica o kriznim situacijama moguće je pridonijeti osiguravanju nesmetanog prijelaza na budući sustav prema prijedlogu Europske komisije za direktivu o oporavku i rješavanju kreditnih institucija ⁽⁵⁾ (*Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD*) omogućivanjem veće jasnoće na tržištima. Prilagođenim Smjernicama o kriznim situacijama mogu se osigurati i odlučnije restrukturiranje i snažnija podjela obveza za sve banke koje primaju državne potpore na cjelokupnom tržištu EGP-a.
- (14) U nekim je slučajevima provođenje kontrole državne potpore za financijski sektor povezano i s nadležnošću nadzornih tijela u državama EFTA-e. Na primjer, u nekim slučajevima nadzorna tijela mogu zahtijevati prilagodbe u pitanjima kao što su korporativno upravljanje i prakse nagrađivanja koje su često utvrđene u planovima restrukturiranja za banke koje se koriste državnim potporama. U takvim je slučajevima važna koordinacija između Tijela i nadležnih nadzornih tijela, uz potpuno očuvanje isključive nadležnosti Tijela nad kontrolom državnih potpora. S obzirom na regulatorni i nadzorni sustav u razvoju u EGP-u, a osobito u europodručju, Tijelo će kao i dosad blisko surađivati s nadzornim tijelima kako bi osiguralo olakšano međusobno djelovanje različitih uloga i obveza svih uključenih tijela.

Podjela obveza

- (15) U Smjernicama o kriznim situacijama izričito se napominje da su načela kontrole državne potpore na snazi čak i tijekom krize. Konkretno, kako bi se ograničilo narušavanje tržišnog natjecanja između banaka i diljem država EGP-a te kako bi se rješavao moralni hazard, potporu treba ograničiti na potreban minimum, a korisnik potpore morao bi dati odgovarajući vlastiti doprinos troškovima restrukturiranja. Banka i njezini dioničari vlastitim sredstvima morali bi pridonijeti restrukturiranju što je više moguće ⁽⁶⁾. Državne potpore trebalo bi dodijeliti ulagačima u banku pod uvjetima koji predstavljaju propisnu podjelu obveza.
- (16) Od početka krize Tijelo pri ispitivanju usklađenosti potpore bankama zahtijeva barem minimalan stupanj podjele obveza u odnosu na iznos potpore koji su te banke primile, posebno apsorbiranjem gubitka s pomoću raspoloživog kapitala i plaćanjem primjerenih naknada za državne intervencije. Nadalje, kako bi spriječilo odljev sredstava, uvelo je pravila za ponovni otkup hibridnih instrumenata te za zabranu isplate doznaka i dividendi. Međutim, Tijelo nije odredilo *ex ante* prag za vlastite doprinose ili bilo kakve daljnje zahtjeve ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Inicijative za uspostavu bankarske unije ponajprije su osmišljene za eurozonu, s obzirom na to da njezine članice imaju nekoliko zajedničkih elemenata, no nemaju zajednički nadzor. Države članice EU-a izvan eurozone imaju, međutim, mogućnost sudjelovanja ako to žele. Trenutačno nije jasno u kojoj mjeri države članice EU-a izvan eurozone mogu odlučiti da će sudjelovati u tim inicijativama. Što se tiče država EFTA-a koje su članice EGP-a, Radna skupina EFTA-e za financijske usluge s velikim zanimanjem prati kretanja na strani EU-a i dostavljeni su joj podaci sa strane EU-a u pogledu bankarske unije. Međutim, dosad nije bilo rasprave o mogućem uključivanju država članica EFTA-e.

⁽⁵⁾ Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za oporavak i rješavanje kreditnih institucija i investicijskih društava od 6. lipnja 2012., COM(2012)0280 završna verzija. Radna skupina EFTA-e za financijske usluge pomno prati kretanja na strani EU-a. Čini se da se taj prijedlog može smatrati značajnim za EGP, zbog čega će se vjerojatno uključiti u Sporazum u EGP-u kad ga jednom donese EU.

⁽⁶⁾ Vidjeti npr. Smjernice o restrukturiranju, točka 22.

⁽⁷⁾ Ibid, točka 24.

- (17) U prvim fazama krize države EGP-a općenito nisu prelazile minimalne zahtjeve utvrđene pravilima o državnim potporama u pogledu podjele obveza *ex ante*, a vjerovnici nisu bili obvezni pridonijeti spašavanju kreditnih institucija zbog financijske stabilnosti.
- (18) Međutim, kriza državnih dugova jasno je dala do znanja da takva politika ne može dugoročno osigurati financijsku stabilnost, osobito kad je riječ o državama EGP-a u kojima su troškovi programa spašavanja banaka znatno smanjili njihov fiskalni položaj. Doista, za neke države EGP-a minimalni uvjeti prema pravilima o državnim potporama nisu bili dovoljni te su uvođenjem novih pravnih okvira morale nametnuti strože *ex ante* zahtjeve za podjelu obveza. Takav razvoj situacije doveo je do različitih pristupa podjeli obveza u brojnim državama EGP-a, odnosno do pristupa koji su se ograničili na minimalne zahtjeve prema pravilima o državnim potporama i onih koji su zadovoljili više uvjeta, zahtijevajući od investitora ili vjerovnika sanaciju vlastitim sredstvima. Takve razlike u pristupu podjeli obveza između država EGP-a dovele su do različitih troškova financiranja među bankama, ovisno o zamijećenoj vjerojatnosti sanacije vlastitim sredstvima kao funkcije fiskalne snage države EGP-a. Te su razlike prijetnja integritetu tržišta EGP-a i opasnost od potkopavanja poštenog nadmetanja koje se nastoji zaštititi kontrolom državne pomoći.
- (19) U svjetlu navedenog razvoja situacije treba povećati minimalne zahtjeve za podjelu obveza. Prije nego što se bankama odobri bilo kakva potpora za restrukturiranje, bez obzira na to je li riječ o rekapitalizaciji ili mjeri za imovinu umanjene vrijednosti, treba iscrpiti sve mjere za stvaranje kapitala, uključujući konverziju podređenog duga, pod uvjetom da se poštuju temeljna prava i da financijska stabilnost nije ugrožena. Budući da je svaka pomoć za restrukturiranje potrebna kako bi se spriječila moguća nekontrolirana propast banke, treba poštovati mjere za raspodjelu obveza kako bi pomoć bila svedena na minimum bez obzira na početnu solventnost banke. Stoga, prije odobravanja potpore za restrukturiranje bankama država EGP-a morat će osigurati da dioničari banke i vlasnici podređenog kapitala dogovore potreban doprinos ili da uspostave potreban pravni okvir za dobivanje takvog doprinosa.
- (20) U načelu, primjena mjera za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja ovisi o stupnju podjele obveza, a uzima u obzir i razvoj razina podjele obveza potpomognutih banaka u cijelom EGP-u. Ako su sva ostala pitanja od jednake važnosti, poboljšana podjela obveza podrazumijeva manju potrebu za mjerama usmjerenima na rješavanje narušavanja tržišnog natjecanja. U svakom slučaju, mjere za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja treba usmjeriti na način da se što je više moguće postigne situacija na tržištu koja bi se bila ostvarila da je korisnik potpore izašao s tržišta bez potpore.

Učinkovit postupak restrukturiranja i daljnja modernizacija okvira

- (21) Iako je potrebno zadržati određene strukture za potporu bankama za rješavanje previranja koja i dalje postoje na financijskim tržištima, određene postupke i uvjete treba poboljšati i dodatno razviti. Potrebno je i nastaviti proces usklađivanja pravnog okvira s razvojem tržišta, koje je započelo u lipnju 2010. s povećanjem naknade za jamstvo ⁽⁸⁾ te se nastavilo sa Smjernicama o produljenju iz 2011. ⁽⁹⁾.
- (22) Smjernicama o bankarstvu iz 2008. godine omogućeno je da države EFTA-e provedu programe spašavanja istodobno ne isključujući dostupnost *ad hoc* intervencija. S obzirom na razmjere krize i općenito narušavanje povjerenja unutar cjelokupnoga financijskog sektora EGP-a, uz, među ostalim, nestajanje međubankarskog tržišta, Tijelo je odlučilo odobriti sve potrebne mjere koje su poduzele države EFTA-e kako bi se osigurala stabilnost financijskog sustava, uključujući mjere spašavanja i programe rekapitalizacije. Zahvaljujući privremenom odobrenju potpora, kao i rekapitalizaciji i mjera za imovinu umanjene vrijednosti, izbjegnuta je panika i vraćeno je povjerenje na tržištu.
- (23) Međutim, u promijenjenim tržišnim uvjetima postoji manja potreba za strukturnim mjerama spašavanja odobrenima isključivo na temelju preliminarnog procjene koja se temelji na pretpostavci da gotovo sve banke moraju biti spašene i kojom se odgađa dubinska procjena plana restrukturiranja u kasniju fazu. Iako je takav pristup pomogao spriječiti nepopravljivi raspad financijskog sektora u cjelini, napore pojedinih korisnika u restrukturiranju često su

⁽⁸⁾ Vidjeti odjeljak 1.2. Privremenih okvirnih smjernica Tijela i upućivanje unutar njih na radni dokument GU-a za tržišno natjecanje od 30. travnja 2010. „Primjena pravila o državnim potporama za programe jamstva vlade koji obuhvaćaju dug banke izdaje se nakon 30. lipnja 2010.“.

⁽⁹⁾ U tim su Smjernicama utvrđeni zahtjevi za podnošenje plana restrukturiranja za sve banke koje se koriste državnim potporom u obliku kapitala ili mjera za imovinu umanjene vrijednosti, neovisno o iznosu potpore.

zaostajali. Kasno djelovanje kod rješavanja problema banaka u nekim je slučajevima rezultiralo većim konačnim obračunom za porezne obveznike. Ovim Smjernicama uspostavlja se načelo prema kojem će rekapitalizacija i mjere za imovinu umanjene vrijednosti biti dopušteni onda kada se banci odobri plan restrukturiranja. Ovim se pristupom osigurava da se iznos potpore preciznije odredi, da su izvori problema banaka već utvrđeni i rješavani u ranoj fazi te da je financijska stabilnost osigurana. Jamstveni programi i dalje će biti dostupni kako bi se bankama osigurala likvidnost. Međutim, takvi programi mogu poslužiti jedino kao sredstvo pružanja likvidnosti bankama bez manjka kapitala kako je odredilo nadležno nadzorno tijelo ⁽¹⁰⁾.

- (24) Ovim Smjernicama utvrđuju se potrebne prilagodbe parametara za kompatibilnost državnih potpora bankama povezane s krizom od 1. prosinca 2013. Ovim se Smjernicama posebno:
- (a) zamjenjuju Smjernice o bankarstvu iz 2008. i daju smjernice o kriterijima kompatibilnosti za potporu likvidnosti;
 - (b) prilagođava i nadopunjuje Komunikacija o rekapitalizaciji i imovini umanjene vrijednosti;
 - (c) dopunjuje Komunikacija o restrukturiranju davanjem detaljnijih uputa za podjelu obveza od strane dioničara i podređenih vjerovnika;
 - (d) uspostavlja načelo da nije moguće odobriti rekapitalizaciju ili mjeru zaštite imovine bez prethodnog odobrenja plana restrukturiranja te se predlaže postupak za dobivanje trajnog odobrenja takvih mjera;
 - (e) daju smjernice o uvjetima kompatibilnosti za potporu za likvidaciju.

2. PODRUČJE PRIMJENE

- (25) Tijelo će primijeniti sva načela navedena u ovim Smjernicama i svim *Smjernicama o kriznim situacijama* ⁽¹¹⁾ na „kreditne institucije” (navedene i kao „banke”) ⁽¹²⁾. Kreditne institucije pokazuju visok stupanj međusobne povezanosti u kojoj nekontrolirani neuspjeh kreditne institucije može imati snažan negativan učinak na financijski sustav u cjelini. Kreditne institucije podložne su iznenadnim gubicima povjerenja koji mogu imati značajne posljedice za njihovu likvidnost i solventnost. Nevolja jedne kompleksne ustanove može dovesti do sustavnog stresa u financijskom sektoru, što može imati snažan negativan utjecaj na gospodarstvo u cjelini, na primjer kroz ulogu kreditnih institucija u kreditiranju realnoga gospodarstva, čime se može ugroziti financijska stabilnost.
- (26) Tijelo će primijeniti načela navedena u ovim Smjernicama i svim *Smjernicama o kriznim situacijama* gdje je to potrebno *mutatis mutandis* na osiguravajuća društva u smislu članka 6. Direktive Vijeća 73/239/EEZ ⁽¹³⁾, članka 4. Direktive 2002/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁴⁾ ili članka 1. stavka (b) Direktive 98/78/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ „Nadležno nadzorno tijelo” označava bilo koje državno nadležno tijelo koje država članica odredi sukladno Direktivi 2006/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. koja se odnosi na osnivanje i poslovanje kreditnih institucija (SL L 177, 30.6.2006., str. 1.) prilagođena Sporazumu o EGP-u Odlukom Zajedničkog odbora EGP-a br. 65/2008 (SL L 257, 25.9.2008., str. 27. i Dodatak o EGP-u br. 58, 25.9.2008., str. 9.) ili Europsku središnju banku u svojim zadacima nadziranja kako je određeno člankom 1. prijedloga Komisije za Uredbu Vijeća dajući određene zadatke Europskoj središnjoj banci koji se odnose na politike za bonitetni nadzor kreditnih institucija za kreditne institucije s poslovnim nastanom u državi članici koja sudjeluje u jedinstvenom nadzornom mehanizmu. U pogledu prijedloga Komisije za prethodno navedenu Uredbu Vijeća Radna skupina EFTA-e za financijske usluge pomno prati kretanja na strani EU-a.

⁽¹¹⁾ Vidjeti bilješku 2.

⁽¹²⁾ Kako je određeno u članku 4. stavku 1. Direktive 2006/48/EZ, prilagođene Sporazumu o EGP-u Odlukom Zajedničkog odbora EGP-a br. 65/2008 (vidjeti bilješku 10. za upućivanja na publikacije).

⁽¹³⁾ Prva direktiva Vijeća 73/239/EEZ od 24. srpnja 1973. o usklađivanju zakona i drugih propisa koji u odnosu na osnivanje i obavljanje poslova izravnog osiguranja osim životnog osiguranja (SL L 228, 16.8.1973., str. 3.), prilagođena Sporazumu o EGP-u Odlukom Zajedničkog odbora EGP-a br. 78/2011 (SL L 262, 6.10.2011., str. 45. i Dodatak o EGP-u br. 54, 6.10.2011., str. 57.).

⁽¹⁴⁾ Direktiva 2002/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. studenoga 2002. o životnom osiguranju (SL L 345, 19.12.2002., str. 1.), prilagođena Sporazumu o EGP-u Odlukom Zajedničkog odbora br. 60/2004 (SL L 277, 26.8.2004., str. 172. i Dodatak o EGP-u br. 43., 26.8.2004., str. 156.).

⁽¹⁵⁾ Direktiva 98/78/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. listopada 1998. o dodatnom nadzoru nad osiguravajućim društvima u grupi osiguranja (SL L 330, 5.12.1998., str. 1.), prilagođena Sporazumu o EGP-u Odlukom Zajedničkog odbora br. 95/1999 od 16. srpnja 1999. (SL L 296, 23.11.2000., str. 61. i Dodatak o EGP-u br. 55, 23.11.2000., str. 160.).

- (27) Sve potpore za takve institucije uključene u državi EFTA-e, uključujući i podružnice tih institucija, čije je djelovanje u državi EFTA-e značajno, bit će ispitane prema ovim Smjernicama.

3. REKAPITALIZACIJA I MJERE ZA IMOVINU UMANJENE VRIJEDNOSTI

- (28) Rekapitalizacija i mjere za imovinu umanjene vrijednosti uključujući jamstva na imovinu obično se odobravaju za pokriće manjka kapitala. „Manjak kapitala” za potrebe ovih Smjernica odnosi se na manjak kapitala koji je uspostavljen tijekom rekapitalizacije, testiranja opterećenja, procjene kvalitete sredstava ili ekvivalentne vježbe na razini EGP-a, europodručja ili na nacionalnoj razini, gdje je nadležno nadzorno tijelo potvrdilo primjenjivost. Takva javna potpora obično je trajne prirode i nije je moguće lako poništiti.
- (29) S obzirom na neopozivost takvih mjera u praksi i fiskalne posljedice za države EFTA-e koje daju odobrenja, a s obzirom na praksu Tijela u odlučivanju tijekom krize, Tijelo ih u načelu može odobriti samo kada predmetna država EFTA-e dokaže da su sve mjere za ograničavanje takve potpore na potreban minimum iskorištene u najvećoj mogućoj mjeri. U tu su svrhu države EFTA-e pozvane na podnošenje plana za povećanje kapitala, prije ili prilikom dostavljanja plana restrukturiranja. Plan za povećanje kapitala morao bi posebno sadržavati mjere za povećanje kapitala od strane banke i potencijalne mjere za podjelu obveza od strane dioničara i podređenih vjerovnika banke.
- (30) Planom za povećanje kapitala, zajedno s temeljitom procjenom kvalitete imovine banke i dalekovidnom procjenom adekvatnosti kapitala, trebalo bi se omogućiti državi EFTA-e, zajedno s Komisijom i nadležnim nadzornim tijelom, da točno utvrdi (preostali) kapitalni manjak banke koji pokrivaju državne potpore. Svaki preostali manjak kapitala koji treba pokriti državnim potporama zahtijeva dostavu plana restrukturiranja.
- (31) Plan restrukturiranja koji uključuje potporu za restrukturiranje, uz iznimku zahtjeva o povećanju kapitala i podjeli obveza koji moraju biti uključeni u plan za povećanje kapitala kao što je navedeno u točkama 32. do 34. i koji je podnesen prije ili u sklopu plana restrukturiranja, nastavit će se procjenjivati na temelju Smjernica o restrukturiranju.

3.1. RJEŠAVANJE MANJKA KAPITALA – PRETPRIJAVA I PRIJAVA POTPORE ZA RESTRUKTURIRANJE

- (32) Čim se utvrdi manjak kapitala koji će vjerojatno dovesti do zahtjeva za državnu potporu, treba provesti sve mjere za smanjenje troškova uklanjanja manjka za države EFTA-e. U tu su svrhu države EFTA-e pozvane da se obrate Tijelu prije prijave. Tijekom dobrovoljnog stupanja u kontakt tijekom pretprijave Tijelo će ponuditi svoju pomoć u osiguravanju usklađenosti potpore za restrukturiranje, a posebno u provođenju zahtjeva za podjelu obveza u skladu s pravilima o državnim potporama. Osnova za pretprijavu bit će plan za povećanje kapitala koji uspostavljaju država EFTA-e i banka i potvrđuje ga nadležno nadzorno tijelo. U njemu treba:
- (a) navesti mjere za povećanje kapitala koje će poduzeti banka i (potencijalne) mjere za podjelu obveza za dioničare i podređene vjerovnike;
- (b) sadržavati mjere zaštite za sprječavanje odljeva sredstava od banke što bi se, primjerice, moglo dogoditi kad banka kupuje udjel u drugim poduzećima ili prilikom plaćanja dividendi ili doznaka.
- (33) Država EFTA-e morala bi dostaviti detaljnu metodologiju i ulazne podatke korištene za utvrđivanje manjka kapitala koje je ovjerilo nadležno nadzorno tijelo. Metodologiju treba predstaviti na temelju poslovnog segmenta.
- (34) Nakon podnošenja plana za povećanje kapitala i uključivanja rezultata procjene kvalitete imovine banke i dalekovidne procjene adekvatnosti kapitala, država EFTA-e mora odrediti preostali manjak kapitala koji se mora pokriti državnim potporama. Tijelo će ponuditi državi EFTA-e da razmotri plan restrukturiranja prije slanja obavijesti. Nakon što je postignut dogovor o planu restrukturiranja, država EFTA-e može službeno poslati obavijest o planu restrukturiranja. Tijelo će odobriti rekapitalizaciju ili mjeru za imovinu umanjene vrijednosti kao pomoć za restrukturiranje tek nakon što je postignut dogovor o planu restrukturiranja.

3.1.1. Mjere banke za povećanje kapitala

- (35) U planu za povećanje kapitala koji je potvrdilo nadležno nadzorno tijelo korisnik bi morao utvrditi i, koliko je to moguće, bez ugrožavanja održivosti, poduzeti sve mjere za povećanje kapitala koje je moguće provesti. Takve mjere morale bi osobito uključivati:
- (a) pitanja prava;
 - (b) dobrovoljnu pretvorbu sredstava podređenog duga u kapital na temelju inicijative povezane s rizikom;
 - (c) izvršenje odgovornog upravljanja koje bi u načelu moralo stvoriti 100 % kapitala ako manjak kapitala nije moguće prevladati u potpunosti pa su stoga državne potpore potrebne;
 - (d) prodaju imovine i portfelja u svrhu stvaranja kapitala;
 - (e) sekuritizaciju portfelja kako bi se stvorio kapital iz sporednih djelatnosti;
 - (f) zadržavanje zarade;
 - (g) ostale mjere sa svrhom smanjenja potreba za kapitalom.
- (36) Ako su utvrđene mjere za povećanje kapitala u planu navedene kao mjere koje nije moguće provesti u roku od šest mjeseci od dana podnošenja tog plana, Tijelo će se savjetovati s nadležnim nadzornim tijelom kako bi procijenili treba li predložene mjere uzeti u obzir kao mjere za povećanje kapitala.
- (37) Morali bi postojati poticaji za uprave banaka za poduzimanje dalekosežnog restrukturiranja u dobrim vremenima čime bi se smanjila potreba za državnim potporama. U skladu s tim, ako je traženje državnih potpora razumno bilo moguće izbjeći kroz odgovarajuće i pravovremeno djelovanje uprave, svaki subjekt koji se oslanja na državne potpore za restrukturiranje ili primjereno postupno zatvaranje morao bi normalno zamijeniti glavnoga izvršnog direktora banke, kao i članove odbora ako je potrebno.
- (38) Zbog istih razloga takvi subjekti morali bi primjenjivati stroge politike dodjeljivanja naknada članovima izvršnog odbora. To zahtijeva određivanje gornje granice za naknadu na plaću zajedno s poticajima izvršnog člana odbora kako bi se osiguralo da banka provodi svoj plan restrukturiranja prema održivim, dugoročnim ciljevima tvrtke. Stoga bi banka koja prima državnu pomoć u obliku rekapitalizacije ili mjera za imovinu umanjene vrijednosti morala ograničiti ukupnu naknadu za osoblje, uključujući članove uprave i višeg menadžmenta, na odgovarajuću razinu. Ta bi granica na ukupne naknade morala obuhvaćati sve moguće fiksne i varijabilne komponente i mirovine te biti u skladu s člancima 93. i 94. Direktive EU-a o kapitalnim zahtjevima (DKZ IV) ⁽¹⁶⁾.

Ukupna naknada svakoga takvog pojedinca stoga možda neće biti 15 puta veća od nacionalne prosječne plaće u državi EFTA-e u kojoj je korisnik osnovan ⁽¹⁷⁾ ili deset puta veća od prosječne plaće zaposlenika u banci korisniku.

Ograničenja na naknadu moraju se primjenjivati do kraja razdoblja restrukturiranja ili dok banka ne otplati državne potpore, ovisno o tome što se prije dogodi.

- (39) Svaka banka koja prima državne potpore u obliku rekapitalizacije ili mjera za imovinu umanjene vrijednosti u načelu ne smije isplaćivati otpremninu u iznosu većem od iznosa propisanog zakonom ili ugovorom.

3.1.2. Podjela obveza od strane dioničara i podređenih vjerovnika

- (40) Državna potpora može stvoriti moralni hazard i narušiti disciplinu na tržištu. Kako bi se smanjio moralni hazard, potporu treba odobriti jedino pod uvjetima koji uključuju odgovarajuću podjelu obveza od strane postojećih ulagača.

⁽¹⁶⁾ Direktiva 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ (SL L 176, 27.6.2013., str. 338.). Taj akt nije uključen u Sporazum o EGP-u.

⁽¹⁷⁾ Kao što je OECD objavio na svom web-mjestu pod naslovom Prosječna godišnja plaća u stalnim iznosima za zadnju dostupnu godinu, <http://stats.oecd.org/Index.aspx>.

- (41) Adekvatna podjela obveza obično će obuhvaćati, nakon što se gubici prvo ponište temeljnim kapitalom, doprinose vlasnika hibridnog kapitala i vlasnika podređenog duga. Vlasnici hibridnog kapitala i podređenog duga moraju u najvećoj mjeri pridonijeti smanjenju manjka kapitala. Takvi doprinosi mogu biti u obliku pretvaranja u redovni osnovni kapital⁽¹⁸⁾ ili u obliku otpisa glavnice instrumenata. U svakom slučaju, prijenos sredstava s korisnika na vlasnike takvih vrijednosnih papira mora se spriječiti do mjere dopuštene zakonom.
- (42) Tijelo neće zahtijevati doprinos vlasnika nadređenog duga (posebno iz osiguranih depozita, neosiguranih depozita, obveznica i svih drugih nadređenih dugova) kao obvezni dio podjele obveza prema pravilima o državnim potporama neovisno o tome radi li se o pretvorbi u kapital ili otpisu sredstava.
- (43) Ako se omjer kapitala banke koja je utvrdila manjak kapitala i dalje nalazi iznad regulatornog minimuma EGP-a, banka bi sama morala vratiti kapitalni položaj, osobito s pomoću mjera za povećanje kapitala navedenih u točki 35. Ako ne postoje druge mogućnosti, uključujući sve ostale nadzorne mjere kao što su rane intervencije ili druge korektivne mjere za prevladavanje manjka, što potvrđuje nadležno nadzorno tijelo ili tijelo nadležno za rješavanje, podređeni dug treba pretvoriti u vlasnički kapital, u načelu prije nego što se odobre državne potpore.
- (44) U slučajevima gdje banka više ne zadovoljava minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve, dug se mora pretvoriti ili otpisati, u načelu prije nego što se odobre državne potpore. Državne potpore ne smiju se odobriti prije nego što vlasnički kapital, hibridni kapital i podređeni dug u cijelosti ne pridonese nadoknađivanju gubitka.
- (45) Moguće je napraviti iznimku među zahtjevima u točkama 43. i 44. ako provedba takvih mjera ugrožava financijsku stabilnost ili dovodi do nerazmjernih rezultata. Ova iznimka mogla bi obuhvatiti slučajeve u kojima je iznos potpore koja će biti primljena nizak u odnosu na rizikom ponderiranu aktivu banke, a manjak kapitala značajno je smanjen posebno kroz mjere povećanja kapitala kao što je navedeno u točki 35. Nerazmjerni rezultati ili rizik za financijsku stabilnost moguće je rješavati i ponovnim razmatranjem slijeda mjera radi rješavanja manjka kapitala.
- (46) U kontekstu provedbe točaka 43. i 44. treba se pridržavati načela prema kojem se nijedan vjerovnik ne smije nalaziti u gore pomenom položaju⁽¹⁹⁾. Prema tome, podređeni vjerovnici u gospodarskom smislu ne bi smjeli dobiti manje od onoga koliko bi njihova sredstva vrijedila da im se ne odobre državne potpore.

3.1.3. Sprječavanje odljeva sredstava prije donošenja odluke o restrukturiranju

- (47) Kako bi se potpora ograničila na potrebni minimum, treba spriječiti odljev sredstava u najranijoj mogućoj fazi. Stoga, od trenutka kada potrebe za kapitalom postanu poznate ili su morale biti poznate banci, Tijelo smatra da bi banka morala poduzeti sve potrebne mjere kako bi zadržala svoja sredstva. Konkretno, od tog trenutka, institucije koje su utvrdile ili su morale utvrditi svoje potrebe za kapitalom:
- (a) ne smiju platiti dividende na dionice ili doznake na hibridne instrumente kapitala (ili bilo koja druga sredstva za koje je isplata kupona diskrecijska);
 - (b) ne smiju otkupiti vlastite dionice ili pozvati hibridne instrumente kapitala na uplatu za vrijeme trajanja razdoblja restrukturiranja bez prethodnog odobrenja Tijela;
 - (c) ne smiju otkupiti hibridne instrumente kapitala, osim ako takva mjera, uz moguću kombinaciju s drugima, omogućuje da institucija u potpunosti pokrije svoj kapitalni manjak, a dogodi se dovoljno blizu trenutačne tržišne razine⁽²⁰⁾ i ne iznosi više od 10 % iznad tržišne cijene; svaki otkup zahtijeva prethodnu suglasnost Tijela;
 - (d) ne smiju obavljati nikakve transakcije upravljanja kapitalom bez prethodnog odobrenja Tijela;
 - (e) ne smiju sudjelovati u agresivnim poslovnim praksama; i

⁽¹⁸⁾ Kako je određeno člankom 26. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva, (SL L 176, 27.6.2013., str. 1.). Na strani EFTA-e u tijeku su pripreme za donošenje zakona.

⁽¹⁹⁾ To se primjerice može postići osnivanjem holding društva. Vlasništvo banke zabilježilo bi se u aktivni holding društva, dok vlasnički kapital, hibridni i podređeni dug koji postoji u banci prije primanja državne potpore čine pasivu holding društva s istom nadređenom strukturom koja je postojala u banci prije intervencije.

⁽²⁰⁾ Na primjer, ako do otkupa dođe za vrijeme dvoznamenkastog popusta u postotnim bodovima nominalne vrijednosti od tržišne cijene (ili, u nedostatku tržišta, zamjene tržišne cijene) za stvaranje dobiti, ili ako je otkup dio razmjene čime se kreditnoj instituciji daje kvalitetniji kapital kojim će se smanjiti manjak.

- (f) ne smiju kupiti udjel ni u jednom poduzeću, bez obzira na to je li riječ o prijenosu imovine ili udjela. Tim zahtjevom nisu obuhvaćene: i. kupnje tijekom redovnoga bankarskog poslovanja u upravljanju postojećim potraživanjima prema propalim poduzećima; ii. kupnja udjela u poduzećima pod uvjetom da je plaćena otkupna cijena manja od 0,01 % od zadnje dostupne veličine bilance te institucije u tom trenutku i da su ukupne otkupne cijene isplaćene za sva takva stjecanja od tog trenutka do kraja razdoblja restrukturiranja manje od 0,025 % od zadnje dostupne veličine bilance u tom trenutku; iii. kupnja poslovanja, nakon pribavljanja odobrenja Tijela, ako je, u iznimnim okolnostima, potrebno vratiti financijsku stabilnost ili da bi se osiguralo učinkovito tržišno natjecanje;
- (g) moraju se suzdržati od oglašavanja koje se odnosi na državne potpore i od upotrebe agresivnih poslovnih strategija koje se ne bi dogodile bez potpore države EFTA-e.
- (48) Budući da treba osigurati ograničenje pomoći na potreban minimum, ako banka poduzme radnje koje nisu u skladu sa zahtjevima navedenima u točki 47. u trenutku kada je dobro vođenom poduzeću potreba za dodatnim kapitalom morala biti očigledna, Tijelo će, u cilju uspostave potrebnih mjera za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja, iznosu pomoći dodati iznos jednak odljevu sredstava.

3.1.4. Pokrivanje preostalog manjka kapitala s potporom za restrukturiranje

- (49) Ako i nakon provedbe mjera za povećanje kapitala i podjelu obveza manjak kapitala ostane, u načelu ga je moguće pokriti javnom rekapitalizacijom, mjerama za imovinu umanjene vrijednosti ili njihovom kombinacijom. Kako bi takva pomoć bila kompatibilna, Tijelu treba dostaviti plan restrukturiranja koji mora biti u skladu s relevantnim dijelovima *Smjernica o kriznim situacijama*.

3.2. POTPORA ZA SPAŠAVANJE U OBLIKU REKAPITALIZACIJE I MJERA ZA IMOVINU UMANJENE VRIJEDNOSTI

- (50) Kada Tijelo počne primjenjivati načela iz ovih Smjernica, država EFTA-e morat će obavijestiti Tijelo o planu restrukturiranja i dobiti odobrenje za državne potpore prije provedbe rekapitalizacije ili poduzimanja mjera za imovinu umanjene vrijednosti. Međutim, za takve mjere Tijelo iznimno može na privremenoj osnovi odobriti dodjeljivanje potpora od strane države EFTA-e kao potporu za spašavanje prije nego što se plan restrukturiranja odobri ako su takve mjere potrebne za očuvanje financijske stabilnosti. Ako se država članica pozove na klauzulu o financijskoj stabilnosti, Tijelo će od nadležnog nadzornog tijela zatražiti analizu *ex ante* kojom potvrđuje postojanje trenutačnog (ne potencijalnog) manjka kapitala, čime bi nadzorno tijelo bilo primorano smjesta povući bankarsku licencu institucije ako se takve mjere ne poduzmu. Osim toga, takvom će se analizom morati pokazati da s pomoću privatnog kapitala nije moguće izbjeći izniman rizik za financijsku stabilnost u dovoljno kratkom vremenskom razdoblju ili s pomoću bilo koje druge, manje narušavajuće privremene mjere, kao što je državno jamstvo.
- (51) Tijelo mora biti obaviješteno o svakoj mjeri spašavanja prema točki 50. Kako bi dobila privremeno odobrenje Tijela, takva mjera mora biti u skladu s pravilima kojima se uređuje naknada i podjela obveza takvih mjera navedenih u Smjernicama o rekapitalizaciji, u Smjernicama o produljenju iz 2011. i, prema potrebi, u Smjernicama o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti.
- (52) Nadalje, potpore za spašavanje u obliku rekapitalizacije i mjera za imovinu umanjene vrijednosti ne smiju spriječiti usklađenost sa zahtjevima podjele obveza utvrđenim u ovim Smjernicama. Posljedično, ili treba provesti potrebne mjere za podjele obveza u okviru potpore za spašavanje ili rekapitalizaciju ili mjere za imovinu umanjene vrijednosti treba rasporediti na način koji omogućava provedbu mjera podjele obveza *ex post*. Takva provedba *ex post* može se postići, na primjer, rekapitalizacijom dionica u obliku koji je nadređen postojećem kapitalu i instrumentima podređenog duga, dok je usklađen s primjenjivim regulatornim i nadzornim okvirom.
- (53) Nakon odobrenja potpore za spašavanje država EFTA-e mora dostaviti plan restrukturiranja u skladu sa Smjernicama o restrukturiranju u roku od dva mjeseca od dana donošenja odluke kojom se privremeno odobrava potpora. Provest će se procjena plana restrukturiranja na temelju Smjernica o restrukturiranju te će se uzeti u obzir načela podjele obveza opisana u ovim Smjernicama.

3.3. PROGRAMI ZA REKAPITALIZACIJU I RESTRUKTURIRANJE MALIH INSTITUCIJA

- (54) Pomoć malim bankama ima manji utjecaj na tržišno natjecanje od potpora dodijeljenih većim bankama. Radi toga i radi osiguravanja proporcionalnoga upravnog postupanja, prikladno je omogućiti jednostavniji postupak u odnosu na male banke istodobno osiguravajući da se narušavanje tržišnog natjecanja svede na minimum. Stoga je Tijelo spremno odobriti programe za rekapitalizaciju i restrukturiranje malih institucija u kojima takvi programi imaju jasnu nadležnost i ograničeni su na razdoblje od šest mjeseci, pod uvjetom da poštuju načela iz *Smjernica o kriznim situacijama*, a osobito zahtjeve podjele obveza ovih Smjernica. Primjena takvog programa mora se dodatno ograničiti na banke s ukupnom bilancom od maksimalno 100 milijuna EUR. Zbroj bilanci banaka koje primaju pomoć u okviru programa ne smije prelaziti 1,5 % ukupne aktive koju banke drže na domaćem tržištu u predmetnoj državi EFTA-e.
- (55) Tijelo će procijeniti svaki program kako bi provjerilo postiže li svoj cilj i provodi li se ispravno. U tom smislu država EFTA-e mora nakon odobrenja programa predati izvješće o korištenju programom na polugodišnjoj razini.

4. JAMSTVA I POTPORA LIKVIDNOSTI IZVAN KREDITA ZA LIKVIDNOST SREDIŠNJE BANKE

- (56) Potporama likvidnosti i jamstvima za obveze privremeno se stabilizira pasiva na bilanci banke. Stoga, za razliku od rekapitalizacije ili mjera za imovinu umanjene vrijednosti kojima u načelu prije dodjeljivanja moraju prethoditi obavijest o planu restrukturiranja od strane predmetne države EFTA-e i odobrenje Tijela, Tijelo može prihvatiti da države EFTA-e prijave jamstva i dopuste potporu likvidnosti nakon odobrenja na privremenoj osnovi kao potporu za spašavanje prije nego što se odobri plan restrukturiranja.
- (57) Tijelo je moguće obavijestiti o pojedinačnim jamstvima i potporama likvidnosti; usto, Tijelo može odobriti programe kojima se osiguravaju mjere likvidnosti za razdoblje od najviše šest mjeseci.
- (58) Takvi programi moraju se ograničiti na banke koje nemaju manjak kapitala. Kada je banci s manjkom kapitala hitno potrebna likvidacija, Tijelo mora pojedinačno obavijestiti o likvidaciji ⁽²¹⁾. U takvim okolnostima Tijelo će primijeniti postupak naveden u točkama 32. do 34. *mutatis mutandis*, uključujući uvjete za plan restrukturiranja ili postupnog zatvaranja, osim ako se pomoć ne nadoknadi u roku od dva mjeseca.
- (59) Kako bi ih Tijelo odobrilo, jamstva i potpora likvidnosti moraju zadovoljavati sljedeće uvjete:
- (a) jamstva se mogu odobriti samo za nova izdavanja nadređenog duga kreditnih institucija (podređeni dug nije uključen);
 - (b) jamstva se mogu odobriti samo za dužničke instrumente s dospijanjem od tri mjeseca do pet godina (ili najviše sedam godina u slučaju pokrivenih obveznica). Jamstva s dospijanjem duljim od tri godine moraju se, osim u opravdanim slučajevima, ograničiti na jednu trećinu nepodmirenih jamstava odobrenih za pojedine banke;
 - (c) najmanja razina naknade državnih jamstava mora biti u skladu s jednadžbom navedenom u Smjernicama o produljenju iz 2011.;
 - (d) plan restrukturiranja treba dostaviti Tijelu u roku od dva mjeseca za svaku kreditnu instituciju s odobrenim jamstvima na nove obveze ili na obnovljene obveze za koje, u trenutku odobravanja novog jamstva, ukupne nepodmirene jamčene obveze (uključujući jamstva usklađena prije dana donošenja te odluke) prelaze i omjer od 5 % ukupnih obveza i ukupan iznos od 500 milijuna EUR;
 - (e) za svaku kreditnu instituciju koja uzrokuje pozivanje na jamstvo treba dostaviti pojedinačni plan restrukturiranja ili plan postupnog zatvaranja u roku od dva mjeseca od dana aktivacije jamstva;
 - (f) primatelji jamstava i potpore likvidnosti moraju se suzdržati od oglašavanja koje se odnosi na državne potpore i od upotrebljavanja agresivnih poslovnih strategija koje bez potpore države članice ne bi bile moguće.

⁽²¹⁾ Banke koje su već primile potporu za spašavanje na dan stupanja na snagu ovih Smjernica, ali još uvijek nisu dobile konačno odobrenje za potporu za restrukturiranje mogu primiti potporu u okviru programa likvidnosti bez pojedinačne prijave.

- (60) Za program jamstva i potpore likvidnosti treba ispuniti sljedeće dodatne kriterije:
- (a) program se mora ograničiti na banke bez manjka kapitala kao što je nadležno nadzorno tijelo potvrdilo u skladu s točkom 28.;
 - (b) jamstva s dospijecem duljim od tri godine moraju biti ograničena na jednu trećinu od ukupnog broja odobrenih jamstava pojedinoj banci;
 - (c) države EFTA-e moraju Tijelu podnositi izvješće na tromjesečnoj razini o: i. poslovanju programa, ii. pitanjima zajamčenog duga i iii. stvarnim naplaćenim naknadama;
 - (d) države EFTA-e moraju dopuniti svoja izvješća o radu programa dostupnim ažuriranim podacima o troškovima usporedivih izdavanja nezajamčenog duga (priroda, količina, ocjena, valuta).
- (61) U iznimnim slučajevima jamstva se mogu odobriti pokrivanjem izloženosti Europske investicijske banke prema bankama u cilju vraćanja kreditiranja realnoga gospodarstva u zemljama s ozbiljno lošim uvjetima zaduživanja u odnosu na prosjek EGP-a. Prilikom procjene takvih mjera Tijelo će posebno ispitati imaju li banke pretjeranu korist koja bi primjerice mogla poslužiti za razvoj ostalih poslovnih djelatnosti tih banaka. Jamstva mogu obuhvatiti razdoblje od maksimalno sedam godina. Ako ih Tijelo odobri, takva jamstva ne podrazumijevaju obvezu banke da predstavi plan restrukturiranja.

5. DAVANJE KREDITA ZA LIKVIDNOST OD STRANE SREDIŠNJE BANKE I INTERVENCIJA PROGRAMA OSIGURANJA DEPOZITA I FONDOVA ZA RJEŠAVANJE

- (62) Redovna djelovanja središnjih banaka u vezi s monetarnom politikom, kao što su operacije na otvorenom tržištu i stalne olakšice, ne spadaju u područje primjene pravila o državnim potporama. Namjenska potpora određenoj kreditnoj instituciji (obično pod nazivom „hitne pomoći za likvidnost”) može predstavljati potporu, osim ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti ⁽²²⁾:
- (a) kreditna institucija privremeno je nelikvidna, ali solventna u trenutku pružanja likvidnosti do čega dolazi u iznimnim okolnostima i nije dio većeg paketa potpora;
 - (b) ustanova je u potpunosti osigurana kolateralom na koji se primjenjuju odgovarajući rezovi u funkciji kvalitete i tržišne vrijednosti;
 - (c) središnja banka korisniku naplaćuje zateznu kamatnu stopu;
 - (d) mjera se poduzima na inicijativu središnje banke i nije posebno potpomognuta protujamstvom države.
- (63) Intervencije fonda za osiguranje depozita za refundiranje ulagačima u skladu s obvezama država EFTA-e na temelju Direktive 94/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾ ne predstavljaju državnu potporu ⁽²⁴⁾. Međutim, korištenje tih ili sličnih fondova radi pomoći u restrukturiranju kreditnih institucija može predstavljati državnu potporu. Iako predmetna sredstva možda proizlaze iz privatnog sektora, ona mogu predstavljati potporu u toj mjeri da pripadaju pod kontrolu države i da se odluka o primjeni fondova može pripisati državi ⁽²⁵⁾. Tijelo će procijeniti usklađenost državnih potpora u obliku takvih intervencija pod ovim Smjernicama.
- (64) Državne potpore u obliku intervencija fonda za rješavanje ocijenit će se na temelju ovih Smjernica kako bi se mogla procijeniti njihova usklađenost s tržištem EGP-a.

6. POSEBNA RAZMATRANJA S OBZIROM NA POTPORU LIKVIDACIJE

6.1. OPĆA NAČELA

- (65) Države EFTA-e morale bi poticati izlazak neodrživih sudionika, omogućujući pritom da se postupak izlaska obavi na pravilan način kako bi se očuvala financijska stabilnost. Urednu likvidaciju kreditne institucije u poteškoćama uvijek treba razmotriti kada se institucija ne može vjerodostojno vratiti na dugoročnu održivost.

⁽²²⁾ U takvim slučajevima mjere će se procijeniti naknadno u okviru plana restrukturiranja.

⁽²³⁾ Direktiva 94/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 1994. o sustavima osiguranja depozita (SL L 135, 31.5.1994., str. 5.), navedena u točki 19.a poglavlja II. ii. Priloga IX. Sporazumu o EGP-u.

⁽²⁴⁾ Vidjeti prema analogiji Predmet T-351/02 Deutsche Bahn protiv Komisije [2006] ECR II-1047 i Predmet C-460/07 Puffer [2009] ECR I-3251, stavak 70.

⁽²⁵⁾ Vidjeti danski program likvidacije (SL C 312, 17.11.2010., str. 5.).

- (66) Tijelo priznaje da, s obzirom na specifičnosti kreditnih institucija i u nedostatku mehanizma koji omogućuje rješavanje problema kreditnih institucija bez prijetnje financijskoj stabilnosti, možda neće biti moguće likvidirati kreditnu instituciju običnim stečajnim postupkom. Zbog tog razloga državne mjere za potporu likvidacije propadajućih kreditnih institucija može se smatrati kompatibilnom pomoći, koja mora biti u skladu sa zahtjevima jasno navedenima u točki 44.
- (67) Cilj uredne likvidacije mora biti prestanak djelovanja neuspjele kreditne institucije u ograničenom vremenskom razdoblju. Taj cilj podrazumijeva da nije dopušteno poduzeti novi posao s trećim stranama. Međutim, njime se ne sprječava izvršavanje postojećeg poslovanja ako se time smanjuju troškovi likvidacije. Štoviše, likvidacija mora biti što je više moguće usmjerena prema prodaji dijelova poslovanja ili imovine javnom nabavom. Urednim postupkom likvidacije zahtijeva se da postupak svake prodaje imovine pridonese troškovima likvidacije.
- (68) Države EFTA-e mogu odabrati niz alata za organizaciju likvidacije neuspjelih kreditnih institucija. Sve mjere državnih potpora provedene radi potpore takvoj likvidaciji moraju biti u skladu s načelima navedenima u točkama 69. do 82.

6.2. UVJETI ZA ODOBRENJE POTPORE LIKVIDACIJE

- (69) Države EFTA-e moraju dostaviti plan za urednu likvidaciju kreditne institucije.
- (70) Tijelo će procijeniti usklađenost mjera za pomoć koje treba provesti u cilju rješavanja problema kreditnih institucija na isti način, *mutatis mutandis*, kako je navedeno u odjeljcima 2., 3. i 4. Smjernica o restrukturiranju za potpore za restrukturiranje.
- (71) Posebna priroda uredne likvidacije daje povoda razmatranjima u točkama 72. do 78.

6.2.1. Ograničenje troškova likvidacije

- (72) Države EFTA-e morale bi dokazati da potpora omogućuje kreditnoj instituciji učinkovitu likvidaciju na uredan način, dok ograničava iznos potpore na potreban minimum kako ne bi imale dugove tijekom likvidacije u smislu cilja koji se želi ostvariti te u skladu s uvjetima podjele obveza ovih Smjernica.

6.2.2. Ograničenje narušavanja tržišnog natjecanja

- (73) Kako bi se izbjeglo nepotrebno narušavanje tržišnog natjecanja, fazu likvidacije treba strogo ograničiti na razdoblje potrebno za urednu likvidaciju.
- (74) Sve dok kreditna institucija korisnica nastavlja s radom, ne smije se aktivno natjecati na tržištu ili se baviti novim djelatnostima. Njezin rad u načelu mora biti ograničen na nastavljanje i dovršavanje poslova na čekanju za postojeće klijente. Svaka nova djelatnost s postojećim klijentima mora biti ograničena na promjenu uvjeta postojećih ugovora i restrukturiranje postojećih kredita, pod uvjetom da će te izmjene poboljšati neto vrijednost pojedine imovine.
- (75) Potrebno je osmisliti politiku određivanja cijene kreditne institucije koja će se postupno zatvoriti kako bi se klijente potaknulo na pronalazak atraktivnije alternative.
- (76) Kada je bankarska licenca potrebna, primjerice za krnju banku ili privremenu instituciju stvorenu isključivo u svrhu uredne likvidacije kreditne institucije („banka za premošćivanje“), morala bi se ograničiti na djelatnosti potrebne isključivo za likvidaciju. Nadležno nadzorno tijelo moralo bi povući bankarske licence što je prije moguće.

6.2.3. Podjela obveza

- (77) U kontekstu uredne likvidacije treba voditi računa o smanjivanju moralnog hazarda, posebno sprječavanjem davanja dodatnih potpora u korist dioničara i vlasnika podređenih dugova. Dakle, potraživanja dioničara i vlasnika podređenih dugova ne smije se prenijeti na gospodarsku djelatnost koja se nastavlja.
- (78) Potrebno je pridržavati se odjeljaka 3.1.2. i 3.1.3. *mutatis mutandis*.

6.3. PRODAJA KREDITNE INSTITUCIJE TIJEKOM UREDNOG POSTUPKA LIKVIDACIJE

- (79) Prodaja kreditne institucije tijekom urednog postupka likvidacije može se smatrati državnim potporama za kupca, osim ako je prodaja organizirana na temelju javnog i bezuvjetnog natječaja, a imovina prodana najboljem ponuđaču. U takvom natječaju treba, gdje je to prikladno, omogućiti prodaju dijelova institucije različitim ponuđačima.
- (80) Konkretno, kod utvrđivanja postoji li potpora za kupca kreditne institucije ili njezinih dijelova, Tijelo će ispitati sljedeće:
- (a) je li postupak prodaje javan, bezuvjetan i nediskriminirajući;
 - (b) odvija li se prodaja prema tržišnim uvjetima;
 - (c) povećava li kreditna institucija ili vlada, ovisno o odabranoj strukturi, prodajnu cijenu za uključenu imovinu i obveze.
- (81) Kada Tijelo ustanovi da postoji potpora za kupca, Tijelo će kompatibilnost te pomoći procijeniti zasebno.
- (82) Ako se pomoć dodjeljuje gospodarskoj djelatnosti na prodaju (za razliku od kupca te djelatnosti), kompatibilnost takvih potpora bit će predmet pojedinačnog ispitivanja s obzirom na ove Smjernice. Ako postupak likvidacije podrazumijeva prodaju gospodarskog subjekta koji drži značajan udjel na tržištu, Tijelo će procijeniti potrebu za mjerama kako bi ograničilo narušavanje tržišnog natjecanja koju je prouzročila potpora dodijeljena tom gospodarskom subjektu te će provjeriti održivost subjekta koja proizlazi iz prodaje. U svojoj procjeni održivosti Tijelo će uzeti u obzir veličinu i moć kupca u odnosu na veličinu i moć kupljene poslovne djelatnosti.

6.4. UVJETI ZA ODOBRENJE PROGRAMA ZA UREDNU LIKVIDACIJU

- (83) Provedba režima od strane država EFTA-e za rješavanje problema kreditnih institucija može uključivati mogućnost dodjele potpora kako bi se osigurala uredna likvidacija kreditnih institucija u poteškoćama, istodobno ograničavajući negativne učinke prelijevanja na sektor i na gospodarstvo u cjelini.
- (84) Tijelo smatra da je moguće odobriti program za likvidaciju kreditne institucije ograničene veličine ⁽²⁶⁾, pod uvjetom da je dobro osmišljen kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima podjele obveza od strane dioničara i vlasnika podređenog duga iz točke 44. te uklonio moralni hazard kao i ostali problemi povezani s tržišnim natjecanjem.
- (85) Usklađenost takvih programa procjenjivat će se u svjetlu uvjeta navedenih u odjeljku 3. Prilikom obavještanja Tijela o programu države EFTA-e stoga moraju pružiti detaljne informacije o postupku i uvjetima za intervencije u korist institucija korisnika.
- (86) Budući da stupanj narušenosti natjecanja na tržištu može biti različit ovisno o prirodi institucije korisnika i njezinu položaju na tržištu, možda će biti potrebna pojedinačna procjena kako bi se osiguralo da postupak ne uzrokuje nepotrebno narušavanje tržišnog natjecanja. Stoga mjere potpore u okviru odobrenog programa u korist kreditne institucije s ukupnom aktivom od više od 3 000 milijuna EUR treba pojedinačno prijaviti radi odobrenja.

6.5. NADZOR

- (87) Države EFTA-e moraju osigurati redovita izvješća, najmanje jednom godišnje, o radu svakog odobrenog programa prema odjeljku 6.4. U tim se izvješćima moraju pružiti podaci o svakoj kreditnoj instituciji koja se likvidira sukladno odjeljku 6.4.
- (88) Kako bi se Tijelu omogućilo nadgledanje napretka postupka uredne likvidacije i njegova učinka na tržišno natjecanje, države EFTA-e moraju podnositi redovita izvješća (najmanje jednom godišnje) u razvoju postupka likvidacije svake banke u likvidaciji i konačno izvješće na kraju postupka likvidacije. U nekim slučajevima može se imenovati povjerenik nadgledanja, povjerenik za smanjenje investicija ili obojica, kako bi osigurali ispunjavanje uvjeta i obveza koji čine temelj za odobrenje potpore.

⁽²⁶⁾ Vidjeti npr. N 407/2010, Danski program likvidacije za banke (SL C 312, 17.11.2010., str. 7.).

7. DATUM PRIMJENE I TRAJANJE

- (89) Tijelo će početi primjenjivati načela iz ovih Smjernica 1. prosinca 2013.
- (90) Obavijesti prijavljene Tijelu prije 1. prosinca 2013. ispitat će se u skladu s kriterijima koji su na snazi u trenutku prijave.
- (91) Tijelo će ispitati sukladnost sa Sporazumom o EGP-u svake potpore odobrene bez njegova ovlaštenja koja stoga predstavlja povredu članka 1. stavka 3. dijela I. Protokola 3 uz Sporazum među državama EFTA-e o osnivanju Nadzornog tijela i Suda na temelju ovih Smjernica ako je dio ili cjelokupna potpora dodijeljena nakon objave ovih Smjernica u *Službenom listu Europske unije* i njihovim Dodatkom o EGP-u.
- (92) U svim drugim slučajevima provest će se ispitivanje na temelju *Smjernica o kriznim situacijama* koje su na snazi u trenutku kad je potpora odobrena.
- (93) Tijelo će pregledati ove Smjernice u slučaju potrebe, osobito kako bi razmotrilo promjene u tržišnim uvjetima ili u regulatornom okruženju koji mogu utjecati na pravila koja ono donosi.
- (94) Smjernice o bankarstvu iz 2008. prestaju važiti od 30. studenoga 2013.
- (95) Briše se točka 47. i Prilog 5. iz Smjernica o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti.
- (96) Smjernice o restrukturiranju mijenja se kako slijedi:

U točki 4. prva rečenica mijenja se sljedećom: „Ako je financijska institucija primila državne potpore, država EFTA-e morala bi dostaviti plan restrukturiranja kako bi potvrdila ili ponovno uspostavila dugoročnu održivost pojedinih banki bez oslanjanja na državne potpore.”

Briše se napomena br. 6. koja se odnosi na točku 4.

Treća alineja točke 7. mijenja se sljedećom: „Tijelo će primijeniti osnovno načelo primjerene podjele obveza između država članica i banaka korisnica uzimajući u obzir cjelokupnu situaciju financijskog sektora.”

Briše se točka 8.

U napomeni br. 28. koja se odnosi na točku 21. prva je rečenica zamijenjena sljedećom: „Vidjeti odjeljak 6. Smjernica o bankarstvu iz 2013.”

Točka 25. zamijenjena je sljedećom: „Svako odstupanje od odgovarajuće podjele obveza *ex ante*, što se iznimno može odobriti prije nego što je plan restrukturiranja odobren radi financijske stabilnosti, mora se nadoknaditi daljnjim doprinosom u kasnijoj fazi restrukturiranja, primjerice u obliku klauzule o povratu prekomjerne naknade i/ili dalekosežnijim restrukturiranjem, uključujući dodatne mjere za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja.”
